

Özet

Mülteciler için barınma koşullarının acilen iyileştirilmesi gerekmektedir. İltica başvurularının değerlendirilmesi için bekleme süreleri artmakta ve şu anda mültecilerin yarısı, iyi hizmetlerin bulunmadığı ve topluma katılma fırsatlarının az olduğu acil barınma yerlerinde kalmaktadır. Birçok kişi için hayat neredeyse iki yıldır durmuş durumdadır. Dağıtım yasası (spreidingswet), bu durumu iyileştirme imkânları sunmaktadır. Bu yasa, belediyelerin mültecilerin daha fazla huzur ve kendi kontrollerine sahip olabileceği ve çevrelerine doğrudan katılabilecekleri düzenli barınma olanakları oluşturmalarını sağlamaktadır.

Bunun için ne gerektiğini haritalamak amacıyla VluchtelingenWerk, mültecilerin iyi bir barınma için neyin önemli olduğunu araştırdı. 92 mülteciyle odak grup görüşmeleri ve mülakatlar yaparak ve bunun yanı sıra çevrim içi bir anketle 696 mülteci den geri dönüş aldık.

Araştırma, mahremiyet ve kendi başına yemek yapabilme imkânlarının iyi bir barınma için önemli olduğunu göstermektedir, ancak aynı zamanda mültecilerin kendilerini duyulmuş, desteklenmiş ve evlerinde gibi hissettikleri bir ortamın da gerekli olduğunu göstermektedir. Güvenli bir yer ve aynı zamanda mültecilere gelişmeleri için fırsatlar sunan, topluma katılabilmeleri için bir yer. Bu husus, barınmanın düzenlenmesinde farklı bir yaklaşım gerektirir ve burada insan, iltica prosedüründen önce gelmeli ve çevre, ilk günden itibaren aktif bir şekilde dâhil edilmelidir. Öne çıkan ana ihtiyaçlar şunlardır:

1. Mülteciler, barınmalarını (geçici olarak) evlerine dönüştürebilmelidirler, burada kendilerine ait bir alanları olmalı ve yemek yapabilmelidirler

Mülteciler, barınma yerinde uzun süre kalacaklarsa, ev gibi hissedebilecekleri bir yerin önemini vurgulamaktadırlar. Dinlenebilecekleri yeterli mahremiyete sahip bir alan, onlara ihtiyacı olan huzuru sağlamaktadır. Aileler, çocuklar için ayrı uyuma alanlarının önemini de belirtiyor; örneğin, çocukların ev ödevlerini yapabilmesi ve (oyun) alanlarının kadınlar ve çocuklar için ayrılması gerektiğini belirtiyorlar. Kendi yemeklerini yapma imkânı da çok önemlidir. Bu husus, mültecilere hayatları üzerinde kontrol sağlar ve ne zaman ve ne yiyeceklerini kendilerinin belirleme özgürlüğünü tanır.

“Ben burada bir buçuk yıldır kalıyorum. Ne kadar daha burada kalacağımı bilmiyorum. Buranın bizim evimiz gibi hissetmesi gerekiyor, ama öyle hissetmiyorum. Bir evde güvenli bir yer istiyorsun, yemek yapabilmeli ve okul ve işlerle meşgul olmalısın. Ancak o zaman kendini evde gibi hissedebilirsin (Yemenli mülteci, Amsterdam).”

2. Barınma yerinin yakın çevredeki imkânlarla sahip olunması, mültecilerin kendi başlarına zaman geçirebilmeleri ve geleceklerine hazırlanabilmeleri için gereklidir

Barınma süresi boyunca yapılan sürekli yer değişiklikleri, çevredeki insanlarla ilişki kurmayı ve katılım sağlamayı zorlaştırmaktadır. Ayrıca, pek çok barınma merkezi uzak bölgelerde bulunmaktadır, bu da mültecilerin kendilerinin aktiviteler yapmalarını ve kendi işlerini düzenlemelerini zorlaştırmaktadır. Geleceğe yönelik hazırlık yapabilmeleri için mülteciler, yerleşecekleri belediye bölgesinde (veya ona yakın) barındırılmalarını tercih etmektedirler. *“Amersfoort’a alışmıştım, ama Leiden’a geldiğimde kimseyi tanıımıyordum. Şimdi, tanıdığım herkesle vedalaşmak zorundayım ve Dordrecht’te tekrar başlamak zorunda kalacağım (Suriyeli mülteci, Leiden).”*

3. Aile üyelerinin bulunduğu bir bölgede barınmak, mültecilere ev ve güvenlik hissi vermektedir

Mülteciler, Hollanda’da halihazırda yaşayan aile üyelerinin, özellikle dil bilmeyen ve savunmasız olan mülteciler için, topluma entegrasyon açısından önemli bir köprü (geçiş) işlevi gördüğünü belirtiyorlar. Bir yere yerleştirilme sırasında şu an bu durum pek dikkate alınmamaktadır ve bu da mültecilerin bazen ailelerinden çok uzak barınma merkezlerinde kalmalarına ve yalnız ve izole hissetmelerine neden olmaktadır. *“Ben yalnız bir anneyim. Hollandacada iletişim kuramıyorum, ama ailem bana yardımcı olabilir. Ailemle birlikte olmak bana güven veriyor. Özellikle ağabeyim, çünkü o çok iyi Hollandaca biliyor. Ona burada sistemle ilgili çok sorular soruyorum (Somalili mülteci, Gilze).”*

4. Uzun süre belirsizlik içinde kalmak, çoğu zaman güvenli olmayan bölgelerdeki aile hakkında endişelerle, mültecilerin barınma deneyimini şekillendiriyor.

İltica prosedürünün sonucu hakkında uzun süre beklemek ve karar sürelerinin beklenmedik şekilde uzaması, mültecilerde stres ve çaresizlik hissine yol açmaktadır. Beklerken motivasyonlarını kaybettiklerini söylüyorlar. Belirsizlik ve başvuruların sırasındaki keyfiyetin yarattığı durum, bazı mültecilerin unutulmuş hissetmesine yol açmaktadır. Aile üyelerinin uzun süre güvenli olmayan bölgelerde kalmaları, durumu daha da zorlaştırmaktadır. *‘Burada on sekiz aydır bekliyoruz. Bu çok uzun ve zihinsel sağlık için kötü bir durum. Buradaki herkes yorulmuş durumda, bunu görebiliyorsunuz. Hepimiz tükenmiş durumdayız. Başlangıçta sahip olduğumuz enerji artık yok. Ayakta kalmaya çalışıyoruz (Türk mülteci, Amsterdam).’*

5. Mülteciler, çalışanlarla kişisel temasın önemli olduğunu düşünüyorlar. Birinin onlara kulak vermesine ihtiyaç duyuyorlar: onlara bir çözüm olmasa da hikâyelerini anlatabilecekleri biri

Bazı barınma merkezlerinde, çalışanlarla iletişim zorluğu yaşanmakta ve mülteciler, ev kurallarının bireysel durumlara göz önünde bulundurulmadan katı bir şekilde uygulandığını ifade etmektedirler. Mülteciler, kendilerine kulak veren ve kişisel durumlarını dikkate alan çalışanlara ihtiyaç duymaktadırlar. *‘“COA’nın bize daha fazla yaklaşmasını istiyorum. Bu azc’de herkesin ihtiyacı olan husus, durumumuz nasıl? (Suriye mülteci, Harderwijk)’* Küçük ölçekli barınma yerlerinde, yerel yönetimle daha kişisel ve erişilebilir bir iletişim kurulmakta, bu da kalışları üzerinde olumlu bir etki yapmaktadır. Küçük dil gruplarından olan insanlar, rehberliğin çoğunluk için düzenlendiği durumlarda bazen göz ardı edildiklerini hissetmektedirler. *‘Barınma yeri yönetimi bizimle gerçekten çok iyi ilgileniyor. Nereden geldiğimizi ve neler yaşadığımızı anlamaya çalışıyorlar. Empati gösteriyorlar ve burada hayatla ilgili bize bir şeyler öğretmeye çalışıyorlar (Afgan mülteci, Goirle).’*

6. Mülteciler, barınma sürelerini iyi değerlendirmek ve en kısa sürede topluma katılmak istiyorlar. Profesyonel dil dersleri ve iş bulma yardımı en önemli ihtiyaçlar

Mülteciler, hızlı bir şekilde topluma katılabilmek için Hollandaca öğrenmenin çok önemli olduğunu belirtiyorlar, ancak dil dersleri çoğu durumda sınırlıdır ve uzun bekleme listeleri vardır. Bunun yanı sıra, mülteciler hemen çalışmak istemekte, ancak bsn (vatandaşlık hizmet numarası) eksikliği gibi engeller ve geçmişlerine uygun iş bulmanın zorluğu gibi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu araştırmadaki çalışma hakkı olan mültecilerin sadece %15’i ücretli işte çalışmaktadır. *‘İşsizken hayat garip oluyor. Kendimi normal bir insan gibi hissetmek istiyorum. İşin bana vereceği his ise bu olacaktır (İranlı mülteci, Harderwijk).’*

7. 18 yaşını yeni dolduran genç mültecilerin durumu ekstra dikkat gerektiriyor.

18 yaşını yeni dolduran gençler barınma sisteminde sıkışıp kalmaktadır: artık çocuklar için eğitim ve etkinliklerden faydalanamamakta, ancak aslında hâlâ çocuk olup gelişmek istemektedirler. Devam edebilecekleri eğitim olanakları henüz mevcut değildir. *‘Bütün gün burada öylesine oturuyor. Hiçbir şey yapamaz ve yapmamalı. 22 yaşındaki birisi çalışmak ister. Barınma yeri yönetimi, enerji dolu olan bu gençleri işe koymalı (Suriye mülteci, Gilze).’*